

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาป่าชุมชน
กรณีศึกษา : ป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง ตำบลเนินฆ้อ
กิ่งอำเภอเนินฆ้อ จังหวัดชัยนาท
ปาริชาติ อุทธิเดช

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานนี้คือ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพ-ชีวภาพของป่าชุมชนเขาราวเทียนทอง ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ-สังคมของชุมชน การมีส่วนร่วม และกระบวนการจัดการป่าชุมชน ได้เก็บข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ นำมาพรรณนาวิเคราะห์ และวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการหาค่าไคสแควร์ และหาสมการถดถอย เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน จากการศึกษาได้พบว่า พื้นที่ศึกษาเป็นป่าบนภูเขาเดี่ยวๆ อยู่ใกล้หมู่บ้าน มีสภาพป่าจำแนกได้เป็น 2 ชนิด คือ ป่าเบญจพรรณและป่าเต็ง ราษฎรในชุมชนได้ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรักษา และกำหนดกฎระเบียบในการจัดการป่าแห่งนี้จนประสบผลสำเร็จ ได้รับรางวัลป่าพื้นบ้านอาหารชุมชนดีเด่นระดับเขตจากกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2542 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนพบว่า ราษฎรในชุมชนส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลเนินฆ้อ มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ ($\leq$ ป.6) ประกอบอาชีพรับจ้าง และเกษตรกรรม มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง มีฐานะยากจนและมีหนี้สิน มีรายได้เฉลี่ย 43,234 บาท/ปี และรายจ่ายเฉลี่ย 45,100 บาท/ปี ราษฎรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน โดยมีส่วนร่วมในขั้นตอนการใช้ประโยชน์มากที่สุด และมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจน้อยที่สุด และจากการวิเคราะห์ค่าสถิติไคสแควร์ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป่าชุมชน (Y) มีความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นคือ ตำแหน่งทางสังคม (X_6) การรวมกลุ่มพัฒนาท้องถิ่น (X_7) การพบปะเจ้าหน้าที่ป่าไม้ (X_8) ตำแหน่งในการจัดการป่าชุมชน (X_9) รายได้เป็นเงินจากป่าชุมชน (X_{10}) และการเป็นสมาชิกกลุ่มป่าชุมชน (X_{11}) ผลการวิเคราะห์หาสมการถดถอย พบว่า สมการถดถอยที่ดีที่สุด คือ $Y = 22.04 + 21.80X_6$ สมการนี้ทำนายว่า ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมพัฒนาป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะดำเนินการประสานงานโดยใกล้ชิด กับกลุ่มผู้ที่มีตำแหน่งทางสังคม สำหรับแนวทางการจัดการป่าชุมชนต่อไปในอนาคต ราษฎรในชุมชน ส่วนใหญ่ต้องการปลูกต้นไม้เสริมในบริเวณป่าเสื่อมโทรม ป้องกันไฟป่าโดยทำแนวกันไฟและจัดเวรยาม ดูแลป่าในช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งจัดทำและปรับปรุงเรือนเพาะชำกล้าไม้ของชุมชนให้ดีขึ้น

คำหลัก : การมีส่วนร่วม ป่าชุมชน ชุมชนเขาราวเทียนทอง